

EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel 7.8.2006
KOM(2006) 443 lõplik

**KOMISJONI ARUANNE NÕUKOGULE, EUROOPA PARLAMENDILE,
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

**ÜLEEUROOPALISTE ENERGIAVÕRKUDE SUUNISTE RAKENDAMISE KOHTA
AJAVAHEMIKUS 2002–2004**

Vastavalt otsuse 1229/2003/EÜ artiklile 11

{SEK(2006) 1059}

Käesolev aruanne on koostatud vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2003. aasta otsuse nr 1229/2003/EÜ (üleeuroopaliste energiavõrkude suuniste kehtestamise ja otsuse nr 1254/96/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta) artiklile 11.¹

Käesolevas rakendusaruandes antakse ülevaade üleeuroopaliste energiavõrkude poliitika aluseks olevast raamistikust, suuniste ulatusest ja eesmärkidest koos kokkuvõttega edusammude kohta suuniste rakendamisel ajavahemikus 2002–2004. Aruanne on koostatud põhivõrguettevõtjatelt ja liikmesriikide ekspertidelt saadud teabe põhjal.

Käesoleva aruande lisas esitatakse üksikasjad ajavahemikus 2002–2004 kasutusele võetud elektri- ja gaasivõrguühenduste kohta.

1. Üleeuroopaliste energiavõrkude poliitika raamistik

Poliitika peamised eesmärgid on energiavarustuse kindluse tagamine ja energia siseturu toimimine. Neid eesmärke on kajastatud üleeuroopalisi energiavõrke käsitlevates suunistes, mille eesmärk on tõeliselt euroopaliku elektri- ja gaasivõrgu loomine killustunud riiklike võrkude parema ühendamise kaudu.

Üleeuroopaliste energiavõrkude suhtes rakendatav Euroopa Liidu poliitika toetub kolmele nurgakivile: üleeuroopaliste võrkude õiguslikule alusele – EÜ asutamislepingu artiklitele 154–156, mis on kehtestatud Euroopa Liidu lepinguga; üleeuroopalistele võrkudele rahalise abi andmist käsitlevale määrusele² ning üleeuroopaliste energiavõrkude alaseid suuniseid käsitlevale otsusele, milles määratletakse esmatähtsate projektide teljed ning ühist huvi pakkuvad projektid.

Asutamislepingus sätestatud ühenduse meetme eesmärk on edendada riiklike võrkude vastastikust sidumist, koostalitlusvõimet ning juurdepääsu nendele võrkudele avatud ja konkurentsipõhiste energiaturgude raames.

Suunistes on esitatud ühenduse meetmete otstarve, rakendusala ja eesmärgid koos projektide loeteludega, mis on toodud lisades. Suunistes määratakse kindlaks abikõlblikkuse kriteeriumid, mille alusel võidakse projektidele rahalist abi anda. Selle tulemusel võib finantsmääruse alusel toetada mitmeid täpselt määratletud ühist huvi pakkuvaid projekte.

2. Üleeuroopaliste energiavõrkude suunised

Üldist huvi pakkuvate projektide loetelu sisaldavad Euroopa Ühenduse suunised üleeuroopaliste energiavõrkude kohta võeti vastu 1996. aastal. Projektide loetelu on läbi vaadatud kahel korral, 1997. ja 1999. aastal. Suunistesse viimati tehtud parandused jõustusid 2003. aasta juunis. Suunistes määratleti esmatähtsate projektide teljed ning ühist huvi pakkuvad projektid, mille rakendamist analüüsitakse käesolevas aruandes.

---

¹ ELT L 176, 15.7.2003, lk 11.

² ELT L 228, 23.9.1995, lk 1, nõukogu 18. septembri 2005. aasta määrus (EÜ) nr 2236/95, millega kehtestatakse ühenduse rahalise abi andmise üldeeskirjad üleeuroopaliste võrkude valdkonnas, viimati muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EÜ) nr 1159/05, 6.6.2005 (ELT L 191, 22.7.2005, lk 16.)

Üleeuroopaliste energiavõrkude arendamist käsitlevate suuniste eesmärk on tagada energia siseturu tõhus toimimine, toetades ühtekuuluvust liidus, tugevdades tarnekindlust ja kaitstes keskkonda. Riiklike võrkude ühendamine ja liikmesriikide vaheliste lisäühenduste loomine on integreerimisvahend, millega luuakse Euroopa energia põhivõrk. On tähtis viia lõpule esmatahtsate telgede piiriülese iseloomuga ja piiriülest ülekandevõimsust märkimisväärselt mõjutavad projektid.

Esmatahtsate projektide telgede puhul arvestatakse siseturu tõhusaks toimimiseks ja tarnekindluse tagamiseks vajalike ühendustega. Elektri- ja gaasivõrkude puhul on probleemid erinevad:

i) elektriühenduste olemasolev võimsus on kaubavahetuse jätkuvat kasvu silmas pidades ebapiisav. Sellest tulenevalt leppisid riigi- ja valitsusjuhid 2002. aasta märtsis Barcelonas Euroopa Ülemkogus kokku, et liikmesriikidele seatakse eesmärk, mille kohaselt peaks elektriühenduste võimsus moodustama vähemalt 10% 2005. aasta tootmisvõimsusest;

ii) järgneval 20–30 aastal kasvab oluliselt sõltuvus maagaasi impordist. Üleeuroopaliste energiavõrkude poliitika raames on reaalne kehtestada 2013. aastaks gaasi impordi lisamahuks 70 miljardit kuupmeetrit, mis saadakse maardlatest Venemaal, Põhja-Aafrikas, Kaspia mere piirkonnas ja Kesk-Idas. Praegu on maagaasi peamised tarnijad Norra, Venemaa ja Põhja-Aafrika. Tulevikus muutuvad olulisteks tarnijateks ka Kaspia mere piirkond, Lähis-Ida ja Pärsia lahe piirkond. Loomulikud transiiditeed kujunevad välja nimetatud allikatest lähtudes.

Eespool nimetatud probleemide lahendamiseks algatatud esmatahtsate projektide telgi kirjeldatakse lisa 1. jaos.

2.1. Üleeuroopalisi energiavõrke käsitlevate projektide määratlemine ja eelisarendamine

Ühenduse meetmed energiavõrkude arendamiseks on suunatud elektri- ja maagaasi transpordi / edastusvõrkudele, välja arvatud jaotusvõrgud.

Projekt pakub ühist huvi, kui see vastab suunistes määratletud eesmärkidele ja prioriteetidele ning on majanduslikult elujõuline. Projekti lisamine ühist huvi pakkuvate projektide loetellu ei piira projekti keskkonnamõju hindamist.

Kuigi esialgu peeti oluliseks 1994. aasta detsembris Essenis Euroopa Ülemkogul vastu võetud kümme nn Esseni projekti, pikenes loetelu kiiresti tänu **altpoolt tulevatele algatustele** ning 1999. aastal oli umbes 200 ühist huvi pakkuvat projekti. 2003. aastal toimunud läbivaatamise käigus langetati otsus veel enam kui 220 projekti suhtes.

Hiljutise läbivaatamise käigus kehtestati projektide hierarhia. Lisaks ühenduste üldisele paremaks muutmisele tuleb luua eriühendused ning arendada neid eelisjärjekorras. See tõi kaasa nihke strateegias, nimelt **ülalt-alla strateegia suunas**, mille kohaselt tegeletakse eelisjärjekorras kõige pakilisemate probleemidega. Selle tulemusel määratleti 2003. aasta juunis vastuvõetud energiaalases suuniseid käsitlevas otsuses lisaks ühist huvi pakkuvatele projektidele ka esmatahtsate projektide teljed. Nii reageerib üleeuroopaliste energiavõrkude programm üha kasvavale sõltuvusele maagaasi impordist, mis toob kaasa maagaasi ülekandevõimsuse olulise kasvu, ning vajadusele suurendada elektrivõrkude vastastikust

sidumist liikmesriikide vahel, millega tagatakse võrgu usaldusväärsem ja tõhusam toimimine ning välditakse elektrikatkestusi.

Joonistel 1 ja 2 on esitatud esmatähtsate projektide teljed. Selgelt avaldub vajadus ühendada elektrisektori erinevaid turge ning luua lisateid gaasivarustuse tagamiseks.

2.2. Üleeuroopalisi energiavõrke käsitlevate suuniste mõju

Aruandes ja selle lisades on kirjeldatud edusamme, mida on tehtud energia edastamise infrastruktuuri rakendamisel kooskõlas Euroopa Liidu üleeuroopalisi energiavõrke käsitleva poliitika eesmärkidega. On oluline, et projektide liigitust muudeti nõukogu ja Euroopa Parlamendi poolt 2003. aasta juunis vastu võetud muudetud suuniste alusel. Kuna lubade saamine ja ehitus võtavad kaua aega, tavaliselt viis kuni kümme aastat, peeti vajalikuks analüüsida ka ajavahemikku 1996–2000. Loodi seos uue ja vana klassifikatsiooni vahel. Seetõttu on rakendusaruande koostamisel lähtunud projektide liigitusest, mis kehtestati 2003. aasta juunis vastuvõetud suuniseid käsitleva otsusega.

Lisaks eeltoodule esitatakse lisas asjakohast teavet praegu kehtivates suunistes loetletud projektide kohta ning tuuakse ära üleeuroopaliste energiavõrkude eelarverea alusel sõlmitud lepingud. Asjakohastes tabelites toodud andmed on kinnitanud 2005. aastal üleeuroopaliste energiavõrkude komitee määratud liikmesriikide eksperdid.

3. Rakendamisel saavutatud edu

1996. aastast alates on gaasi- ja elektrisektoris rakendatud projekte erineval viisil. Kui gaasitarnete kindlus on siiani olnud hästi tagatud, siis puudujäägid elektritootmisvõimsuses ja ühendustes on toonud kaasa ülekoormuse teatavatel liinidel ning 2003. aastal isegi mitmeid elektrikatkestusi.

1994. aastal määratletud nn Esseni projektide hulgast viidi peagi ellu viis gaasiprojekti. Nendeks olid gaasimagistraalid Alžeeria – Maroko – Hispaania ja Venemaa – Valgevene – Poola – EL ning uued gaasivõrgud Kreekas, Portugalis ning Lõuna- ja Lääne-Hispaanias.

Viiest elektriprojektist läksid käiku kaks: ühendus Põhja-Portugali ja Hispaania vahel ning Itaalia – Kreeka vaheline ühendus. Ülejäänud kolme projekti puhul ei ole suudetud haldusasutustelt vajalikke lubasid saada (Prantsusmaa – Itaalia ja Prantsusmaa – Hispaania projektid) või langetada ehituseks vajalikku otsust (ühendus Taani ida- ja lääneosa vahel). See suundumus jätkus ajavahemikus 1996–2001 ellu viidud projektide puhul, mille hulgas oli 18 gaasi- ja 6 elektrisektori projekti.

3.1. Lõpetatud projektid

Pärast 2001. aastat käivitatud projekte tutvustatakse joonistel 3 ja 4 (üksikasjad on toodud lisa tabelites 1 ja 2). Loetelu hõlmab 45 elektrisektori projekti, millest märkimisväärne osa on Hispaanias, Portugalis ja Kagu-Euroopas, ning 16 gaasisektori projekti. Neliteist projekti said toetust lepingute kaudu, mis sõlmiti üleeuroopaliste energiavõrkude eelarverea alusel.

Vastavad piiriülesed projektid (ja piiriülest ülekannet mõjutavad projektid), mida loetakse esmatähtsateks, hõlmavad elektriühendusi telgedel EL.1, EL.2, EL.3, EL.4, EL.6 ja EL.7 ning gaasiühendusi telgedel NG.2 ja NG.4, nagu on näidatud joonistel 3 ja 4.

3.2. Pooleliolevad projektid

Joonistel 3 ja 4 on esitatud praegu pooleliolevad projektid (üksikasjad on toodud lisa tabelites 2 ja 3). Loetelu hõlmab 14 elektrisektori projekti, millest märkimisväärne osa on Hispaanias ja Portugalis, ning 11 gaasisektori projekti. Üheksa projekti said toetust vastavalt lepingutele, mis sõlmiti üleeuroopaliste energiavõrkude eelarverea alusel.

Vastavad piiriüleised projektid (kaasa arvatud üks piiriülest ülekannet mõjutav projekt), mida loetakse esmatahtsateks, hõlmavad elektriühendusi telgedel EL.3, EL.4, EL.6 ja EL.7 ning gaasiühendusi telgedel NG.3 ja NG.4, nagu on näidatud joonistel 3 ja 4.

3.2b Piiriüleste lisäühenduste mõju

Piiriüleste valmis ja pooleliolevate ühenduste mõju hindamisel arvestatakse võimsuse suurenemisega vastavalt lisa tabelitele 2 ja 4. Elektriühenduste puhul mõõdetakse seda „neto lisavõimsusena“, mis on seotud vaadeldava riigi „neto edastamisvõimsusega“.

Belgia puhul vastab Prantsusmaaga loodud Avelin–Avelgemi lisaliiniga kaasnev edastamisvõimsuse suurenemine 900 MVA võrra 16%-le tegelikust neto edastamisvõimsusest. Tänu Rondissone'i faasinihutile ning Šveitsi ühenduse lõpetamisele suurenes Itaalia võimsus 22% võrra neto edastamisvõimsusest. Kaks liini Ernestinovo Horvaatias vastavad 38%-le neto edastamisvõimsusest. Kaks lisaliini, mis ühendavad Portugali Hispaaniaga, suudavad edastada suurema osa netovõimsusest Hispaaniast ning Hispaaniasse. See tähendab, et kui üks liin ei tööta, on teise võimsus hädavajalikuks elektriülekaneks piisav. Seega on Portugali tarnekindlus oluliselt paranenud.

Kõnealused lisaliinid suurendavad elektrivahetust märgatavalt. Portugal ületab nüüd 10%-lise vastastikuse ühendamise võimsuse sihtväärtuse. Teised riigid, nagu Hispaania, Itaalia, Kreeka, Iirimaa ja Ühendkuningriik, ei ole seda eesmärki veel saavutanud. Siit tulenebki vajadus parandada tarnekindlust ühenduses, lahendades elektrivõrkude ülekoormuse probleemi ning reageerides turu tegelikele ülekandevajadustele. Seega on prioriteetsetel telgedel vaja endiselt luua piiriüleseid lisäühendusi.

Gaasiühenduste puhul mõõdetakse võimsuse suurenemist miljardites kuupmeetrites aastas. Tabelites 2 ja 4 on näha, et uued gaasijuhtmed Liibüast Itaaliasse, Alžeerias Hispaaniasse ning Põhjamere maardlatest Ühendkuningriiki suurendavad impordimahtu kuni 20 miljardit kuupmeetrit aastas. Juba toimivad või pooleli olevad veeldatud maagaasi terminalid suurendavad impordimahtu veel 50 miljardi kuupmeetri võrra aastas.

Kõnealused arvud moodustavad olulise osa rohkem kui 200 miljardi kuupmeetrisest lisaimpordimahust, mida EL vajab alates 2020. aastast, kuid siiski on tarvis uusi gaasijuhtmeid gaasi impordimahu suurenemise tagamiseks ja hajutamiseks.

3.3. Lubade väljastamise etapp

Projekti rakendamise lubade väljastamise etapis tuleb lahendus leida üsna mitmele probleemile, enne kui etapi saab lugeda lõppenuks. Lubade väljastamise etapis olevate projektide loetelu (üksikasjad on esitatud lisa) hõlmab 80 projekti, millest 61 on elektri ja 19 gaasiülekanne projektid. Neist projektides 29-le anti toetust üleeuroopaliste energiavõrkude eelarvest.

Projektide suur arv näitab, et lubade väljastamise korra lihtsustamine on rakendamise kiirendamise seisukohalt olulise tähtsusega, eelkõige Euroopas laiemat huvi pakkuvate piiriüleste projektide puhul.

Eesti ja Soome vaheline ühenduskaabel (ESTLINK) on esimene ja seni ainus elektriühendus Balti riikide ja teiste Euroopa Liidu liikmesriikide vahel. Sellest tulenevalt oli ühenduse valmishitamise motivatsioon suur. Projekti rakendamisele kulus kokku seitse aastat, millest kolm kulus lubade väljastamisele ja ainult kaks ehitamisele.

Itaalia ja Šveitsi (S. Fiorano–Robbia) vahelise ühenduse arengukava väljatöötamist alustati 1992. aastal. 2001. aastal viidi läbi tehnika- ja keskkonnaalane teostatavusuuring. Kui teostatavusuuring oli lõpule viidud ja eskiisprojekt valminud, algas pikk ja piinarikas lubade väljastamiste etapp. Tuleb märkida, et projekt sai heakskiidu tänu mitmetele kompensatsioonimeetmetele ja keskkonnamõjude tõrjeabinõudele, näiteks tuli demonteerida olemasolevad õhuliinid uue projekti alla jäävatel aladel. Uus liin valmis (12 aastat hiljem) 2004. aasta lõpus ning rakendati tööle 20. jaanuaril 2005.

Eespool toodud näited kinnitavad, et elektriliinide puhul kulub projekti valmimiseni viis aastat, kui ei ole ühtegi takistust ega vastuseisu. Isegi kui suuremaid takistusi ei ole, ilmnes näiteks viimaste juhtude puhul, et esmasest kavandamisest tööle hakkamiseni kulus tavaliselt umbes kümme aastat. Kui esineb tõelisi takistusi ja vastuseisu, ei jõua projektid ehitusfaasi enne 12–20 aastat (näiteks Bescano (Hispaania)–Baixas (Prantsusmaa) liin, mille suhtes ei ole siiani kokkuleppele jõutud). Mõnel juhul ei lähe projektid käiku ka pärast kümnet aastat või kauem kestnud arutelusid, nagu näiteks Lienz (Austria)–Cordignano (Itaalia) liin.

Võrreldes gaasijuhtmetega, mille puhul on viivitused tavaliselt väiksemad, on üldsuse arvamus kõrgepingelise õhuliinidega seotud riskide ja mõjude kohta sootuks erinev. Hiljuti esitati vastuväited veeldatud gaasi terminalide ehitamisele nii kohalikul kui piirkondlikul tasandil. Hoolimata riiklikul tasandil sõlmitud kokkuleppesest seisis Rosignano (Itaalia) terminalide ehitamise projektile vastu Rosignano kohalik omavalitsus, kes soovis, et rajatise teatud osad ehitataks küll omavalitsuse territooriumile, kuid rohkem sisemaa poole. Pärast kolm aastat kestnud keskkonnamõju uuringuid tundub, et lahendus on vastuvõetav ja varsti võivad ehitustööd alata.

3.4. Ajavahemikus 2002–2004 tehtud edusammud

Gaasivõrkudest on hakanud toimima tähtis ühendus Prantsusmaa ja Hispaania vahel, samuti on alustatud tööd veeldatud maagaasi terminalides Carthagenas, Bilbaos ja Barcelonas Hispaanias. Peale selle on ehitamisel mitmed veeldatud maagaasi terminalid Itaalias, Hispaanias, Kreekas ja Ühendkuningriigis. Lisaks sellele on hakanud tööle uus gaasijuhe Liibüa ja Itaalia (Sitsiilia) vahel.

Lubade väljastamise etapis olevatest suurematest projektidest tuleks nimetada gaasijuhet, mis saab alguse Kaspia mere piirkonnast ja suundub läbi Türgi Austriasse, samuti Kreeka–Itaalia ühendust, Taani–Saksamaa–Rootsi ühendust ning mitmeid veeldatud maagaasi terminale Itaalias ja Hispaanias ning maa-alust hoidlat Hispaanias.

Elektrivõrkude osas on suurenenud Prantsusmaa ja Itaalia vahelise olemasoleva ühenduse võimsus, tööd on alustanud Prantsusmaa ja Belgia vahel puudunud ühendus ning uus liin Itaalia ja Šveitsi vahel, samuti lisaühendused Hispaania ja Portugali vahel, ühendused Kagu-Euroopas, ühendus Rootsi ja Norra ning Soome ja Venemaa vahel, ühendused Iirimaal ja Taanis. Peale selle on ehitamisel Soome ja Eesti vaheline veealune ühendus, uus ühendus Bulgaaria ja endise Jugoslaavia vabariigi Makedoonia vahel, Hispaania ja Portugali vahelised liinid ning liinid Iirimaal.

Lubade väljastamise etapis olevatest suurematest projektidest tuleks nimetada ühendust Prantsusmaa ja Itaalia ning Hollandi ja Ühendkuningriigi vahel, ühendusi Kagu-Euroopas, sealhulgas ühendused Kreeka ja Bulgaaria/ endise Jugoslaavia vabariigi Makedoonia / Türgi vahel, ühendusi Saksamaa ja Poola, Saksamaa ja Austria, Austria ja Ungari ning Austria ja Tšehhi Vabariigi vahel.

Projektide rakendamist prioriteetsel telgedel ajavahemikus 2002–2004 käsitletakse üksikasjalikult lisas.

Lisaks sellele toetati projektide rakendamist eraldatud piirkondades üleeuroopaliste energiavõrkude eelarvete vahenditest (üksikasjad on esitatud lisas).

3.5. Ühendusepoolne rahastamine

Ajavahemikus 1995–2004 anti üleeuroopaliste energiavõrkude eelarvete alusel toetusi kogusummas 174 miljonit eurot. See eelarve kulutati peamiselt uuringute kaasrahastamisele.

Antud toetusi tasuks vaadelda prioriteetse telje seisukohalt. Ajavahemikus 2001–2004 kulutati esmatähtsatele projektidele umbes 64% kasutatavast eelarvest. Sellest summast suurem osa ehk 62,8% kulutati gaasivõrkudele ja väiksem osa ehk 37,2% elektrivõrkudele.

Need arvud leidsid kinnitust 2004. aasta projektikonkursil, mis toetus 2003. aasta juunis vastu võetud suunistele, kus toetuse saamiseks valitud esmatähtsatele projektidele eraldati umbes 64% kogu eelarvest. Gaasivõrkudele eraldati 65% eelarvest, mis kulutati esmatähtsatele projektidele. Need arvud näitavad, et varem kehtestatud prioriteedid on kooskõlas 2003. aasta otsuses määratletud prioriteetsete telgedega.

Eespool öeldu näitab selgelt, et 2003. aastal kindlaks määratud prioriteetsed teljed peegeldavad energia infrastruktuuris vajalikke muudatusi Euroopa tasandil. Teiseks näitab see, et vajalikku poliitilist ja rahalist toetust on võimalik suunata esmatähtsate projektide elluviimisele.

3.6. Üleeuroopaliste energiavõrkude eelarve keskne roll

Vajalike investeeringute seisukohalt on üleeuroopaliste energiavõrkude aastaeelarve väga tagasihoidlik, nimelt umbes 0,2–0,5% (lisa tabelites 1 ja 3 võrreldakse üleeuroopaliste energiavõrkudele antud toetusi kogukuludega). Siiski võib toetus uuringutele olla ülioluline projektide planeerimiseks isoleeritud piirkondades ja saartel. Teostatavusuuringud ja tehnilised uuringud on kõnealuste projektide käivitamisel olulised ja võivad lühendada ehitusotsuse langetamiseks kuluvat aega. Lisaks sellele annab neile projektidele tugeva tõuke toetus, mida antakse elektriülekande uuele tehnoloogiale, näiteks maa-aluste liinide rajamisele või raudtee- ja maanteetunnelite ühiskasutamisele. Rahaline toetus kiirendab ka projektide elluviimist inseneritöö etapis ning võib ühtlasi anda tõuke ehitusotsuse langetamisele. Nagu

selgub lisas esitatud üksikasjadest, said piiriüleised projektid üleeuroopaliste energiavõrkude eelarvest märkimisväärset toetust. Üksikutel põhjendatud juhtudel oli võimalik toetada ka ehitust. Nendel juhtudel on oluline element üleeuroopaliste energiavõrkude eelarvest saadav märgatav toetus, mitte finantssekkumise suurus. Kui puudu on vaid väike summa ning sellest tulenevalt on projekti kogukulud väikesed, võib üleeuroopaliste energiavõrkude panus ulatuda 10%-ni, muidu on see väiksem.

Üleeuroopaliste energiavõrkude toetus uudsele tehnoloogiale:

Kaabeltehnoloogia:

Toetust anti mitmetele merealuse kaabli paigaldamise projektidele, mille hulka kuuluvast Hollandi/Norra ühendusest saab pikim toimiv merealune kaabel, mis hõlmab ka Šotimaad ja Inglismaad ühendavat kaablit, eesmärgiga kasutada laialdasemalt taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrit ning ühendada erinevaid turge või saari ühendavad merealused kaablid sünkroonse peasüsteemiga. Meres paiknevate Euroopa tuulegeneraatorite ühendamiseks kasutatakse uudseid gaasisoleeritud liine.

Kõrgepingeliinide ja raudtee-/maanteetunnelite vaheline koostoime:

Toetati uuringuid, mille eesmärk on selgitada välja, kas on võimalik teha uus ühendus läbi Austria ja Itaalia vahelise Brenneri tunneli ning ühendada elektri edastamist ja raudteetransporti Lyon – Turini kiirraudtee tunnelis. Üksikasjalikult analüüsitakse uute kaablite ehk gaasisoleeritud liinide potentsiaali.

Võrgu-uuringud üleeuroopalises mõõtmes:

Strateegilise tähtsuse tõttu läheb 75% abikõlblikest kuludest sellele, et uurida ühendusi ja liideseid lääne laiendatud sünkroonse süsteemi, Elektrienergia Edastuse Koordineerimise Liidu (UCTE), ning ida sünkroonse süsteemi vahel, mis hõlmab Venemaa Ühtset Energiasüsteemi koos Kaliningradi piikonnaga, Valgevene ja Ukraina Ühtseid Energiasüsteeme, Moldova, Gruusia ja Aserbaidžaaani Energiasüsteeme, Balti Ühendenergiasüsteemi ja muid ühendussüsteeme. Teostatavusuuringu tulemused annavad rakendusotsuse vastuvõtmiseks olulist teavet.

Ühe näitena võib veel tuua projekti, mille eesmärk on analüüsida uusi ühendusi Elektrienergia Edastuse Koordineerimise Liidu ja (Ida-Euroopa) CENTREL süsteemide vahel.

3.7. Euroopa Investeerimispanka laenud ja muud ühenduse toetused

Nagu lisadest selgub, toetatakse energia infrastruktuuri Euroopa Investeerimispankalt saadud laenudest ning toetustega muudest ühenduse allikatest. Oluline osa sellest toetusest kulub siiski energia infrastruktuuridele üldiselt, kaasa arvatud jaotusvõrkudele, ja mitte ainult võrkudevahelistele ühendustele.

4. Järeldused

Toetudes lisas esitatud aruandele jõudis komisjon järgmistele üldistele järeldustele:

- Eesmärk suunata toetus esmatähtsatele projektidele on täidetud.

Asjaolu, et ajavahemikus 2001–2004 kulutati esmatähtsatele projektidele üle 60% üleeuroopalistele energiavõrkudele suunatud toetusest, näitab, et 2003. aastal kindlaks määratud prioriteetsed teljed peegeldavad vajalikke muudatusi ülekande infrastruktuuris.

- Üleeuroopaliste energiavõrkude poliitikas tuleb pidada esmatähtsaks rakendamist käsitlevaid kooskõlastusmeetmeid.

Projektide rakendamise kiirendamiseks tuleb pöörata erilist tähelepanu edusammude täpsele jälgimisele ning piiriüleseid ühendusi käsitleva teabe korrapärasele vahetamisele. Euroopa koordinaatori määramine, nagu otsustati üleeuroopalise transpordivõrgu suunistes, võib olla sobiv meede ja sellekohane ettepanek tehakse üleeuroopaliste energiavõrkude suuniste parandustes.

- Üleeuroopaliste energiavõrkude märgise (*TEN-E label*) kaudu väljendatav poliitiline toetus muutub üldsuse heakskiidu ning lubade väljastamise kiirendamise seisukohalt üha olulisemaks. Siiski võib täheldada, et suurim probleem on lubade väljastamise kord, sest projekti esmasest kavandamisest tööle hakkamiseni kulub tavaliselt umbes kümme aastat.

Põhivõrguettevõtjatelt saadud tagasiside näitab, et konkreetsete Euroopa huvide väljendamine ühenduse poolt on sama tähtis kui rahaline toetus ning võib aidata kaasa ehituse õigeaegsele algusele.

- Ühist huvi pakkuvate projektide pikast loetelust on hästi edenenud suhteliselt suur arv projekte – ilmselt ilma erilise toetuseta üleeuroopalistelt energiavõrkudelt. Kuid piiriüleste ühenduste, eelkõige prioriteetsedel telgedel kulgevate ühenduste lähemal uurimisel selgus, et selles alaliigis oli üleeuroopaliste energiavõrkude programmi mõju oluline (vt lisa tabelleid 2 ja 4).

- Üleeuroopaliste energiavõrkude eelarve, olgugi et see oli suhteliselt väike, aitas oluliselt kaasa:

– projektide algatamise eraldatud piirkondades ja saartel;

– projektidele, mille eesmärk oli uurida uue tehnoloogia võimalikku kasutamist; ning

– konkreetsete projektide ehitusotsuste langetamisele.

- Euroopa Investeerimispank sobib hästi mängima olulist osa ELi gaasi- ja elektriturude integreerimisel. Gaasi ja elektri ülekandeks vajaliku infrastruktuuri rahastamine kuulub ammu Euroopa Investeerimispanka tegevuste hulka ning seda tuleks jätkata, pidades tulevikus rohkem silmas esmatähtsaid projekte.

- On selge, et uute liikmesriikide ja ühinevate riikide paremaks ühendamiseks ettenähtud toetuste suurendamiseks tuleb ajakohastada nii prioriteetseid telgi kui ka esmatähtsate projektide loetelusid.³

1. mail 2004 ühinenud kümne liikmesriigi täielikuks kaasamiseks esmatähtsatesse projektidesse on vaja ajakohastada prioriteetseid telgi. Üleeuroopaliste energiavõrkude

---

³ Komisjoni ettepanek üleeuroopaliste energiavõrkude suuniste läbivaatamise kohta, KOM(2003) 742 (lõplik), 10.12.2003.

suuniste kavandatud läbivaatamise käigus kaasatakse ka vastavad esmatähtsate projektide lisateljed.

Elektri- ja gaasivõrkude osas tehtud peamised järeldused on järgmised:

Elektrivõrgud:

- Esmatähtsate projektide puhul võetakse arvesse piiriülese kaubanduse tähtsust elektriturul liberaliseerimisele. Kui pidada silmas Barcelona 10%-list eesmärki, ei ole ühendusi veel piisavalt, kuigi edusamme on tehtud.
- Valmis ja pooleliolevad ühendused vähendavad oluliselt ülekoormusi prioriteetsetes koridorides. Ülekandevõimsust suurendavad oluliselt eelkõige piiriülesed ühendused Prantsusmaa ja Belgia (EL.1) ning Itaalia ja Šveitsi vahel ning faasinihuti Itaalia ja Prantsusmaa vahel (EL.2), mitmed liinid Portugali ja Hispaania vahel (EL.3), piiriülesed liinid Kagu-Euroopas (EL.4), ülekandevõimsust suurendavad ühendused Iirimaa ja Põhja-Iirimaa vahel (EL.6), Taani ja Saksamaa vahel, ühendused Soome ja Eesti, Soome ja Venemaa ning Rootsi ja Norra vahel (EL.7).

Gaasivõrgud:

- Esmatähtsate projektide puhul võetakse arvesse piiriülese kaubanduse tähtsust gaasiturul liberaliseerimisele.
- Valmis ja pooleliolevad ühendused annavad olulise panuse gaasi impordivõimsuse suurendamise prioriteetsetes koridorides. Impordivõimsust suurendavad oluliselt eelkõige piiriülesed gaasijuhtmed Alžeerias läbi Maroko (NG.2), Türgist Kreekasse ja Austriasse (NG.3) ning mitmed uued veeldatud maagaasi terminalid (NG.4) Hispaanias, Itaalias, Kreekas ja Ühendkuningriigis.

Jooniste pealkirjad:

Joonis 1: Elektrivõrkude esmatähtsate projektide teljed.

Joonis 2: Gaasivõrkude esmatähtsate projektide teljed.

Joonis 3: Elektrivõrkude rakendamisel tehtud edusammud alates 2001. aastast.

Joonis 4: Gaasivõrkude rakendamisel tehtud edusammud alates 2001. aastast.